

Література:

1. Крижна В.В. Реформування правоохоронних органів України / В.В. Крижна // Реформування органів внутрішніх справ проблеми та перспективи (вітчизняний і зарубіжний досвід): матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 28-29.03.2014). – Дніпропетровськ. : ДДУВС, 2014. – С. 57–58.
2. Par policiju Latvijas Republikas likums Izdevējs: Augstākā Padome Veids: likumsPieņemts: 04.06.1991.Stājas spēkā: 04.06.1991.Statuss: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://likumi.lv/doc.php?id=67957>. – Закон Латвійської Республіки про поліцію від 04.06.1991.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ ЗА СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Шапенко Л. О.

*асистент кафедри теорії та історії держави і права
Юридичного інституту Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

Сучасні закономірності розвитку ринкової економіки, зміни у суспільно-політичному житті країни, формування концепції пріоритету суспільних інтересів над державними зумовлюють необхідність подальших наукових розробок проблем адміністративно-правового статусу органів державного нагляду за страховою діяльністю. Така потреба викликана передусім тим, що страховий ринок, будучи однією з основних складових фінансово-кредитної системи, як в Україні, так і у більшості країн світу є об'єктом державного регулювання, яке спрямоване на упорядкування діяльності всіх учасників страхового ринку з метою забезпечення його стабільного та ефективного функціонування.

Адміністративно-правовий статус є складовою частиною загального правового статусу, встановленого Конституцією України, законами та іншими законодавчими актами, що визначають положення того чи іншого державного органу. Сам термін «адміністративно-правовий статус» (від лат. «status» – стан, положення) в юридичній літературі розуміють досить широко. В юридичних словниках термін «правовий статус» державних органів здебільшого трактується як компетенція (сукупність прав і обов'язків, наданих їм для виконання відповідних функцій), зафіксованих у чинному законодавстві, зокрема, у законах, положеннях, статутах та інших нормативно-правових актах про ці органи. Від повноти юридичного закріплення повноважень залежить ефективність діяльності державних органів [1, с. 659]. Проте, спираючись на дослідження Т. Є. Кагановської [2, с. 253-254], слід відзначити, що дане визначення є дещо звуженим, оскільки компетенція хоча і є визначальним, але лише одним із елементів правового статусу будь-якого державного органу.

Розглядаючи питання адміністративно-правового статусу як певного правового стану (становища) суб'єкта, науковці досить часто ототожнюють поняття «правовий статус» та «правове положення». Проте ці два терміни мають право

на самостійне існування, а розмежування між ними має здійснюватися за ознакою суб'єктивної реалізованості певних прав та обов'язків. Тобто правовий статус передбачає потенційну можливість їх реалізації, а правове положення характеризує стан суб'єкта, який скористався певним правом або виконав певний обов'язок [3, с. 31-32]. Аналізуючи дані твердження, варто відмітити, що правовий статус характеризується стабільністю стану певного суб'єкта, а правове положення може змінюватися в залежності від участі суб'єкта у тих чи інших правовідносинах.

Узагальнюючи вищезазначене та погоджуючись з думкою В. К. Колпакова і Т. О. Коломоєць, під адміністративно-правовим статусом слід розуміти системний вираз адміністративно-правових властивостей відповідного суб'єкта, що включають компетенцію, порядок утворення і набрання юридичних ознак, назву, місце дислокації, структуру, цілі функціонування та відповідальність [4, с. 229].

Наукові напрацювання більшості вчених-адміністративістів дозволяють розглядати адміністративно-правовий статус органів державного нагляду за страховою діяльністю як сукупність окремих його елементів [3, с. 254-255]. Незважаючи на відсутність у юридичній літературі єдиного підходу до визначення структурних елементів адміністративно-правового статусу, можна констатувати, що складовими елементами адміністративно-правового статусу органів державного нагляду за страховою діяльністю є мета; завдання; функції; структура; компетенція, що включає права та обов'язки; відповідальність.

Адміністративно-правовий статус органів державного нагляду за страховою діяльністю відображає за допомогою адміністративно-правових норм юридично закріплене положення щодо функціонування зазначених державних органів у фінансово-економічній сфері, дає можливість визначити їх місце та роль у регулюванні страхових правовідносин [5, с. 160]. Так, у системі адміністративного права виділяється група правових норм, що регламентують правовідносини у сфері страхування, серед яких, перш за все, виділяється Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [6] (далі – Закон).

Відповідно до статей 35, 36 Закону, державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Уповноваженим органом – Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг) та його органами на місцях з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків і захисту майнових інтересів страхувальників [6].

Мета діяльності Нацкомфінпослуг досягається завдяки чітко визначеним завданням, що закріплені у Положенні про Нацкомфінпослуг [7]: участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері надання фінансових послуг; розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування; забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування; здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері; захист відповідно до законодавства прав споживачів

фінансових послуг; сприяння інтеграції ринків фінансових послуг в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Аналіз чинного законодавства дозволяє визначити Нацкомфінпослуг як державний колегіальний орган, підпорядкований Президенту України та підзвітний Верховній Раді України, на який покладено такі основні функції у сфері страхування [7]: ведення єдиного державного реєстру страховиків, видача ліцензій, розробка нормативних та методичних документів, встановлення правил формування, обліку і розміщення страхових резервів та показників звітності та ін.

Згідно Положення про Нацкомфінпослуг [7] визначено такі права та відповідно обов'язки Уповноваженого державного органу, що здійснює державний нагляд за страховою діяльністю: одержувати звітність про страхову діяльність страховиків і брокерів та інформацію про їх фінансовий стан та укладені договори; проводити перевірку щодо правильності застосування страховиками законодавства України про страхову діяльність; відкликати ліцензію на провадження страхової діяльності філією страховика-нерезидента; видавати приписи страховикам про усунення виявлених порушень вимог законодавства про страхову діяльність, а у разі їх невиконання зупиняти чи обмежувати дію ліцензій цих страховиків до усунення виявлених порушень; проводити тематичні перевірки діяльності страховика; видавати приписи страховим посередникам про усунення виявлених порушень законодавства; одержувати у встановленому порядку від аварійних комісарів інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань; створювати комісії та робочі групи для проведення перевірок діяльності страховиків та страхових посередників; здійснювати контроль за достовірністю та повнотою інформації, що надається учасниками страхового ринку; одержувати безоплатно від органів виконавчої влади інформацію та статистичну звітність, необхідну для виконання покладених на нього завдань; звертатися до суду з позовом про скасування державної реєстрації страховика (перестраховика) або страхового посередника у випадках, передбачених законом тощо.

Посадові особи Нацкомфінпослуг у випадку розголошення відомостей, що є комерційною таємницею, несуть відповідальність передбачену законодавством України.

Як висновок варто зазначити, що, незважаючи на законодавче закріплення положень, якими визначено адміністративно-правовий статус органів державного нагляду за страховою діяльністю, досить актуальним залишається питання підвищення статусу цих суб'єктів відповідно до викликів євроінтеграційних процесів сьогодення, що спрямовані на реформування економічної та соціальної сфер нашої держави. Адже регламентація функцій та повноважень Нацкомфінпослуг через призму необхідності та достатності забезпечить дієвість та ефективність державного нагляду у сфері страхування.

Література:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – 2-ге вид.переробл.і доповн. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2012. – 1020 с.

2. Кагановська Т. Є. Забезпечення державного управління в Україні : Монографія / Т. Є. Кагановська. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 362 с.

3. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління : адміністративного-правовий механізм : монографія / Я. В. Лазур. – Інститут законодавства Верховної Ради. – К. : Четверта хвиля, 2010. – 284 с.

4. Колпаков В. К. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України» : навч. лекція / В. К. Колпаков, Т. О. Коломоєць. – К. : Ін юре, 2014. – 240 с.

5. Личенко І. О. Захист законних інтересів громадян України у сфері власності : адміністративно-правове дослідження : монографія / І. О. Личенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 416 с.

6. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс] : Законодавство України – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

7. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23.11.2011 № 1070/2011 [Електронний ресурс]: Законодавство України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>